

Opgave 3

Ludvig Holberg: "Ægteskab og tvang".
Fra *Heltindehistorier*, 1745.

Tekst 3

Ægteskab og tvang

Holberg

1 Der er intet, hvori menneskets fri vilje mindre bør indskrænkes end i ægteskab, og dog er intet, hvori øves mere tvang, thi man ser dagligen, at nogle nødes imod
5 deres vilje til at ægte dem, som de har afsky for, og at andre ikke må forbinde sig med dem, som de elsker. Begge slags tvang er lige ilde grundede, og derfor har begge onde virkninger.

10 Jeg ønsker gerne, at den anordning må stå ved magt, nemlig at børn er deres forældre hørige og lydige, men med dette tillæg: *undtagen i ægteskabssager*. Thi det er ikke moderen, men datteren, ikke faderen,
15 men sønnen, som lider i ægteskab, når det er ilde grundet. Når forældre giver deres børn klæder og sko, befaler de at tage mål ikke efter deres egne, men efter børnenes legemer og fødder, og det med rette, thi
20 *den* føler alene, hvordan skoen trykker, som skal bære den. Men i ægteskabssager vil forældrene ikke tillade deres børn at udvælge, hvad som dem passer og er
25 hoved og sind, da dog børnene i en magtpåliggende sag ikke alene bør tages i råd med, men have et dobbelt votum, eller rettere: børnene bør være dommere, og forældrene alene auskultanter.

30 Såsom man nu heri går gemenligen til værks på en unaturlig måde, så er det ingen under, at man ser så mange sørgelige virkninger, og at tamperretssager så meget forøges. Thi ligesom når man i likør gyder en
35 stridig ingrediens, skummer den og koger over alle bredder, så forårsages ved to stridige personers tvungne forening en fermentation, som bringer alting i uorden. For deslige uorden må de nygiftede personer
40 høre ilde og undertiden straffes, da dog såvel eftertalen som straffen bør ligge på forældrene, der med myndighed har påbudt

en forening, hvorimod naturen har ligesom protesteret.

45 Jeg erindrer mig, at for nogle år siden en sag blev henvist til vort Konsistoriums erklæring af sådan beskaffenhed: En mand beskyldte sin hustru for utroskab og påstod skilsmisdom. Faktum blev gjort bevisligt,
50 og hustruen nægtede det ej heller. Hun foregav alene, at hun af hendes forældre havde været tvungen til ægteskab, og beråbte sig på levende vidner, der kunne attestere, at da hun af præsten ved vielsen
55 blev adspurgt, om hun ville have nærværende person til sin ægte husbond, hun da svarede nej, men at forældrene gjorde et vink til præsten, at han sådant uanset skulle fuldføre akten. Jeg, som et lem af Konsistorium, var da af de tanker, at kvinden
60 ikke kunne aktioneres for løftets brydelse, efterdi hun intet havde lovet. Et løfte, som gøres med svøben over hovedet, er intet løfte, og allermindst kan en siges at have
65 forbundet sig, der offentligen har protesteret derimod. Kvinden var således i mine tanker vel ikke uden skyld, efterdi hun havde bedrevet en misgerning, men hverken hendes husbond eller forældre havde ret til
70 tiltale: husbonden, efterdi han lod sig vie til en person, der protesterede mod akten, og forældrene, efterdi de tvang hende til at række hånden, da hun gav til kende sig ikke at kunne give hjertet. Når et ilde og
75 falsk bygget hus falder ned, er det ikke altid materialernes, men byggernes skyld, der ikke ved bekvemme stene og kalk har søgt at give det konsistens. Ligeledes, når i et ilde grundet ægteskab rejser sig forvirrelse,
80 er det *deres* skyld, som ikke har villet se efter de sammenføjede personers kærlighed, hvilken er kalken, som skal holde foreningen ved lige.